

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та МЕН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Сталий розвиток територій
(вибіркова навчальна дисципліна)

Полтава
2022-2023 н.р.

Опис навчальної дисципліни та інформації про розробника

Назва навчальної дисципліни	Сталий розвиток територій
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та МЕВ
Мова викладання	Державна
Контактні дані розробника	Викладач: Медвідь Вікторія Юріївна, д.е.н., професор. Контакти: ауд. 420, навчальний корпус № 4, e-mail: viktoriiia.medvid@pdaa.edu.ua
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень доктор філософії

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними теоретичними положеннями, підходами та принципами сталого розвитку територій, формування знань і навичок раціональної організації та економічного обґрунтування реалізації концепції сталого розвитку на території громади, регіону, країни в цілому.

Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення сутності сталого розвитку територій, концепції сталого розвитку та сучасних підходів до аналізу сталого розвитку; визначення методичних підходів щодо формування стратегії сталого розвитку та управління сталим розвитком, з наступним оцінюванням ефективності впровадження відповідних рішень.

Компетентності:

загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

компетентності, визначені стандартом вищої освіти:

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК 06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей

Програмні результати навчання визначені стандартом вищої освіти:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

Програма навчальної дисципліни.

Тема 1. Теоретико-концептуальні основи сталого розвитку територій.

Тема 2. Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку України.

Тема 3. Стратегічне планування сталого розвитку територій.

Тема 4. Економічне зростання і сталий розвиток.

Тема 5. Соціальний капітал як головний чинник і показник сталого розвитку територій.

Тема 6. Екологічна політика і стратегія сталого розвитку територій.

Тема 7. Ресурси та інструменти сталого економічного розвитку територій.

Тема 8. Міжнародний досвід і міжнародне співробітництво. Сталий розвиток різних країн світу.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-концептуальні основи сталого розвитку територій.

Сутність сталого розвитку територій, підходи до його розуміння. Основні поняття і визначення сталого розвитку. Основні положення Наукової Концепції сталого розвитку. Етапи виникнення та становлення концепції збалансованого розвитку. Цілі сталого розвитку територій. Принципи сталого розвитку територій. Фактори, які визначають сталий розвиток.

Система та її зміни. Стани та характеристика соціально-економічних систем. Формування закономірностей взаємодії людини і природи. Зв'язки між елементами, системами та підсистемами. Властивості соціально-економічних систем. Механізми стійкості

соціально-економічних систем. Механізми зворотного зв'язку: негативний зворотній, позитивний зворотній. Основні характеристики стійкості соціально-економічної системи.

Тема 2. Економічне зростання і сталий розвиток.

Умови прогресивного розвитку соціально-економічних систем. Зміст дефініції «розвиток». Кількісний, структурний, якісний розвиток. Сталий та збалансований розвиток. Взаємозалежність економічного розвитку та зростання. Чинники впливу на економічний розвиток. Модель Солоу в поясненні економічного зростання. Теорії сталого розвитку. Глобальна економічна рівновага.

Фактори економічного зростання і сталий розвиток. Екстенсивні та інтенсивні фактори. Екологічна економіка. Виміри сталого розвитку (секторальний, ресурсний, нормативний, людський).

Слабка та сильна стійкість. Типи еколого-економічного розвитку. Діагностика дисбалансів розвитку економічної системи на мезорівні.

Тема 3. Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку України.

Поняття, показники та індикатори сталого розвитку. Поняття «індекс». Поняття індикаторів сталого розвитку. Глобальні індикатори сталого розвитку. Європейська система індикаторів сталого розвитку. Індекс людського розвитку. Індекс сталого економічного добробуту. Індекс справжнього прогресу. Індекс добробуту людини.

Методологічні підходи до оцінювання сталого розвитку. Соціальні, економічні та екологічні індикатори розвитку територій. Інституційні індикатори.

Тема 4. Соціальний капітал як головний чинник і показник сталого розвитку територій.

Інституційні детермінанти забезпечення соціального вектору сталого розвитку територій. Важливість людського потенціалу для сталого розвитку територій. Освіта і формування глобального освітнього простору в моделі сталого розвитку. Виявлення потреби в розвитку відповідних навичок робочої сили для підтримки сталого розвитку. Якість робочої сили. Потенціал трудових ресурсів. Інклюзивний розвиток та інклюзивна освіта. Збереження стабільності існуючих суспільних систем, недопущення руйнівних соціальних конфліктів, шляхом справедливого розподілу благ між людьми. Становлення динамічної концепції освіти в інтересах сталого розвитку.

Інновації в управлінні трудовими ресурсами. Електронне управління. Соціальне включення. Різноманітні підходи до навчання. Комерційне застосування інновацій. Центри місцевої активності.

Врахування гендерних аспектів у сталому розвитку. Поняття «стать» і «гендер». Основи законодавства України, спрямовані на забезпечення гендерної рівності. Гендерна рівність і територіальна влада.

Тема 5. Стратегічне планування сталого розвитку територій.

Методологія і сучасна практика стратегічного планування сталого розвитку територій. Поняття і принципи стратегічного планування. Організаційне забезпечення процесу розроблення Стратегій територіального розвитку.

Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування. Елементи описової та аналітичної частини стратегічного плану. Від даних до конкурентних переваг. Аналіз та синтез. Використання профілю та аналізу території для визначення місцевої конкурентоспроможності, ресурсів і зовнішніх факторів.

Прогнозування сталого розвитку територій. Моніторинг та оцінка реалізації стратегічного плану. Прогнози територіального розвитку.

Стратегія сталого розвитку України до 2030 р. Регіональні Стратегії соціально-економічного розвитку. Територіальні Стратегії соціально-економічного розвитку.

Тема 6. Екологічна політика і стратегія сталого розвитку територій.

Інтеграція екологічної політики та збалансований розвиток. Екологічні пріоритети соціально-економічного розвитку. Засади державної екологічної політики. Етапи реалізації державної екологічної політики.

Екологічне право: поняття, предмет, система та джерела. Конституційні положення екологічного права. Права та обов'язки суб'єктів екологічних правовідносин. Економіко-правовий механізм природокористування і охорони навколишнього природного середовища.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) в системі стратегічного планування розвитку територій. Функції суб'єктів СЕО. Визначення необхідності та етапи здійснення СЕО. Звіт про СЕО. Моніторинг наслідків для довкілля від виконання Стратегій, планів і програм розвитку міст і регіонів.

Тема 7. Ресурси та інструменти сталого економічного розвитку територій.

Економічні умови сталого та збалансованого розвитку територій. Оцінювання конкурентоспроможності та економічної безпеки територій. Стратегічні засади інвестиційного забезпечення сталого розвитку. Оцінювання економічних індикаторів сталого розвитку. Цілісність і сталий розвиток територій.

Інструменти (інституції) створення та підтримки розвитку підприємництва на мезорівні. Стимулювання підприємництва. Агенства регіонального розвитку: їх призначення, функції, аналіз діяльності. Бізнес – інкубатори: їх роль, алгоритм створення, аналіз діяльності, порівняння з діяльністю центрів підтримки бізнесу. Технопарки та промислові парки. Смарт-спеціалізація територій як домінанта її конкурентного розвитку.

Інструменти збереження та розширення поточних суб'єктів господарювання. Поняття ланцюгу доданої вартості, кластеру (ключові дефініції, характеристики, відмінності). Роль соціального підприємництва та соціально відповідального бізнесу на економічний розвиток територій.

Тема 8. Міжнародний досвід і міжнародне співробітництво. Сталий розвиток різних країн світу.

Міжнародний досвід і міжнародне співробітництво. Міжнародне співробітництво, парадигма розвитку, стратегічні імперативи, зміна якості зростання, задоволення основних потреб людей, збереження і збільшення ресурсної бази, переорієнтація технологій та управління ризиками, процеси прийняття рішень, збалансоване використання природно-ресурсного потенціалу, глобальні зміни, складові сталого розвитку, соціальна сфера, забруднення, забруднюючі речовини, загроза екологічної безпеки. Міжнародний досвід подолання сучасних екологічних проблем. Міжнародне співробітництво в умовах глобальних змін навколишнього середовища: історичний аспект.

Сталий розвиток різних країн світу. США, Європейський Союз, Швейцарія, Китай, Австралія, Японія.

Трудомісткість:

051АС_ЕКОН_дфд_2022

Загальна кількість годин 120 год. Кількість кредитів 4,0 Форма семестрового контролю залік.

Для здобувачів вищої освіти:

Програмні результати навчання	Форми контролю
PH01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.	Виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, розв'язування тестів, опитування, підготовка дослідницької роботи

навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	розв'язування тестів	опитування	підготовка дослідницької роботи	Разом
Тема 1. Теоретико-концептуальні основи сталого розвитку територій.	3	2	3	2	20	10
Тема 2. Економічне зростання і сталий розвиток.	3	2	3	2		10
Тема 3. Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку України.	3	2	3	2		10
Тема 4. Соціальний капітал як головний чинник і показник сталого розвитку територій.	3	2	3	2		10
Тема 5. Стратегічне планування сталого розвитку територій.	3	2	3	2		10
Тема 6. Екологічна політика і стратегія сталого розвитку територій.	3	2	3	2		10
Тема 7. Ресурси та інструменти сталого економічного розвитку територій.	3	2	3	2		10
Тема 8. Міжнародний досвід і міжнародне співробітництво. Сталий розвиток різних країн світу.	3	2	3	2		10
Підготовка дослідницької роботи*	20					20
Разом	24	16	24	16	20	100

**Підготовка дослідницької роботи здобувачем вищої освіти виконується протягом семестру доповідається на останньому практичному занятті. Є обов'язковим елементом.*

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виконання вправ на практичних заняттях:

Рівень опанування ПРН	Якісна оцінка відповідей, виконання завдань, поведінки здобувача	Кількість балів
Високий	Відповіді вірні, супроводжувалися практичними прикладами та власними роздумами з теми заняття. Висока активність на занятті	3,0
Достатній	Відповіді в цілому вірні, але містять деякі помилки. Висока активність на занятті.	2,0
Середній	Відповіді містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні. Висока активність на занятті.	1,0
Низький	Відповіді містять помилки, які є суттєвими, що здебільшого викликані недостатнім опануванням здобувача навчального матеріалу. Незначна активність або пасивна поведінка на занятті.	0,5
Незадовільний	Відповіді невірні. Пасивна поведінка на занятті.	0

- виконання завдань самостійної роботи:

Рівень опанування ПРН	Якісна оцінка відповідей, виконання завдань, поведінки здобувача	Кількість балів
Високий	Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.	2,0
Достатній	Завдання виконані в цілому вірно, але є незначні помилки та/або помилки в оформленні; присутній креативний підхід у виконанні завдань. Здані завдання вчасно.	1,5
Середній	Відповіді на завдання самостійної роботи містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні. Присутні помилки в оформленні або невчасна здача завдання.	1,0
Низький	Відповіді невірні, або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання до того рівня, який неможливо оцінити. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання.	0,5
Незадовільний	Завдання не виконане зовсім.	0

- розв'язування тестів:

Рівень опанування ПРН відповідної навчальної програми	Кількість правильних відповідей на тестові завдання	Кількість балів
Високий	вірні понад 90% відповідей	3,0
Достатній	80-90% відповідей вірні	2,0
Середній	70-79% відповідей вірні	1,0
Низький	60-69% відповідей вірні	0,5
Незадовільний	Понад 40% відповідей невірні	0

- опитування:

Рівень опанування ПРН	Якісна оцінка відповідей, поведінки здобувача	Кількість балів
Високий	відповіді правильні, обгрунтовані, здобувач вищої освіти добре знає вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності, демонструє здатність діяти соціально відповідально	2,0
Достатній	здобувач вищої освіти орієнтується у проблемі, яка	1,5

	розглядається, але відповідає невпевнено	
Середній	відповіді здобувача вищої освіти містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні	1,0
Низький	відповіді мають значні помилки, що здебільшого зводять опитування до того рівня, який неможливо оцінити.	0,5
Незадовільний	здобувач вищої освіти не готовий до відповіді або відповіді не вірні	0

- Підготовка дослідницької роботи (0-20). Протягом вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти обов'язково готує дослідницьку роботу.

Критерії	Якісна оцінка критерію	Кількість балів
Розуміння завдання	Здобувач вищої освіти демонструє точне розуміння завдання	2
	Використані як матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають відношення до теми роботи	1
	Використані матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми; зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
Актуальність	Тема роботи має актуальність для українського та світового дискурсу, простежується новітність та оригінальність ідеї	2
	Тема розкрита не повністю, відсутня новизна роботи	1
	Інформація для оцінювання відсутня	0
Логіка викладення інформації	Матеріал викладений логічно	2
	Порушення логіки	1
	Відсутність логіки	0
Викладення стратегії розв'язання проблеми	Викладена стратегія розв'язання проблеми	2
	Процес розв'язання неповний	1
	Процес розв'язання неточний і неправильний	0
Авторська оригінальність	Унікальна робота; містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів	2
	В роботі наявні авторські знахідки	1
	Стандартна робота, не відрізняється авторською індивідуальністю	0
Обґрунтування мети та завдань роботи	Викладена мета відповідає критеріям	2
	Мета та завдання роботи потребують доопрацювання, зазначення своєчасності та актуальності	1
	Мета викладена неточно, завдання не виконані	0
Грамотність, необхідний словник, відсутність орфографічних та технічних помилок	Грамотна робота з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису	2
	Не грубі помилки з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису	1
	Грубі помилки	0
Якість доповіді	Аргументованість основних позицій, композиція доповіді логічна, повнота представлених в доповіді результатів роботи	2
	Порушено логіку виступу, неповне представлення результатів роботи, неповна система аргументації	1
	Немає аргументів по головним позиціям, повне порушення логіки, не представлені результати дослідження	0
	Робота має сталість та чітко визначені критерії	2

Обґрунтування практичної значимості роботи	результативності (практичної значимості)	
	Критерії визначені не чітко, сталість не визначена	1
	Інформація для оцінювання відсутня	0
Відповіді на питання	Доповідачі переконливо і повно відповідають на питання, намагаються використати відповіді для успішного розкриття теми	2
	Доповідачі не на всі питання можуть знайти переконливі відповіді	1
	Доповідачі не можуть відповісти на питання або під час відповідей поводить себе агресивно, некоректно	0
Високий		20
Достатній		16-19
Середній		13-15
Низький		12
Незадовільний		0-11

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений календарний термін.

Виконана дослідницька робота перевіряється на наявність плагіату і допускаються до презентації із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці університету: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про 15 академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Глобальні цілі сталого розвитку. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html> (дата звернення 12.12.2022 р.).
2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (дата звернення 12.12.2022 р.).
3. Стратегія сталого розвитку: підручник / В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. К.: ВЦ НУБПУ, 2018. - 446 с.
4. Стратегії сталого розвитку: навч. посіб. / В. В. Добровольський, Є. М. Безсонов, Г. В. Непеїна, Д. О. Крисінська, Н. А. Сербулова. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 160 с.

Допоміжні

1. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навч.-метод. посіб. / О. Ю. Кононенко. – К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с. URL: https://geo.knu.ua/images/doc_file/navch_lit/posibnik_Kononenko.pdf (дата звернення 12.12.2022 р.).
2. Медвідь В.Ю. Економічне регулювання регіонального розвитку: теорія, методологія, практика: монографія. НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Київ: Вид-во «Діса плюс», 2015. – 282 с.

3. Формування та реалізація механізму інтегрованого територіального управління в тріаді соціо-еколого-економічних чинників: наук. – метод. рек.: Університетська книга. Суми, 2018. – 86 с.

4. Васильєва О. І., Васильєва Н. В. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. URL : <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6049&i=14>

5. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

6. Методичні рекомендації для врахування Цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад. URL : https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/UNDP_MetRecommendation_v03.pdf

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-dopomo>

2. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/komisiya-pry-minregioni-pogodyla-proyekty-vsikh-oblastej-yaki-budutrealizovuvatysya-za-rahunok-dfir-u-2021-rocz/>

3. Електронний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> 17